

ans Feuer gerichtet (дослівно «ще не направлено у вогонь, не у вогні») сьогодні використовується в значенні «ще не терміново, не горить, це терпить». Потім залізо під час розжарювання до певної температури змінювало колір під впливом високої температури: спочатку ставало червоним, потім білим. Вважалося, що очищаючись у вогні від домішок і непотрібного, метал набуває білого кольору, тому словосполучення *Eine weiße Weste haben* надовго укоренилось в релігійній християнській сфері, де кольором невинності та безгрішності є білий. Коли метал вже був достатньо розжареним, він робився м'яким, тому йому можна було надавати будь-якої форми, звідси походить вираз *Eisen schmieden solange es heiß ist* («куй залізо, поки гаряче»), що вказує на сприятливі умови для виконання певної дії, спонукання до дії. Як відомо, для того, щоб підтримувати потрібну температуру у вогні, використовувались хутра для роздування вогню. Процес знайшов своє відображення у фразеологічному складі мови – словосполучення *ein Feuer anschüren* (дослівно «роздмухувати вогонь»), яке має значення «провокувати когось, скандалити». Після того, як виріб приймав потрібну форму, його потрібно було охолодити (загартувати). Варто зазначити, що праця коваля вимагала особливої майстерності та терпіння, тому що він не міг залишити її, не доробивши до кінця. До цієї своєрідності ремесла відноситься фразеологізм *etwas nicht aus dem Feuer reißen können* (дослівно «не мати можливості дістати що-небудь з вогню»), що використовується у значенні «не могли щось зробити миттєво». Вважається, що в 17-ому столітті з ковальством був пов'язаний ще один вираз *mit dem Feuer spielen*, що означає «грати з вогнем». Цим фразеологізмом описують людину, яка легковажно ставиться до певної загрози.

Аналізуючи фразеологізми з компонентом «Feuer» на позначення культурних реалій, варто відмітити фразеологізм *in der einen Hand Feuer und in der anderen Wasser tragen* (дослівно «нести в одній руці вогонь, в іншій – воду»), який має значення «бути фальшивим, нерішучим» (пор. «І нашим, і вашим»). Цей вираз набув розголошення дякуючи Пітеру Брейгелю-старшому. Майстер створив серію ілюстрацій, а згодом і полотно «Фламандські прислів'я» (1559).

Отже, можемо зробити висновки, що фразеологізми з компонентом «Feuer» є активною складовою мови і допомагають дослідникам німецької мови отримати інформацію про культурне та соціальне життя Німеччини, зберігаючи і віддзеркалюючи його менталітет та культуру, які передаються з покоління в покоління.

Список використаної літератури

1. Гаврись В.І., Пророченко О.П. Німецько-український фразеологічний словник. К.Радянська школа. 1981. Т 1, 2 416 + 382 с.
2. Калинюк Т.В. Zu den ausgewählten Problemen der deutschen Phraseologie: навч.-метод. Посібник. Т.В. Калинюк. Камянець-Подільський. Медобори, 2016. 126 с
3. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. 2. durchges. und erg. Auflage. Tübingen. Niemeyer-Verlag. 1997. 299 S.

Науковий керівник: старший викладач Левицька Л. А.

Хачко Є. В.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕТОМ «DAS HERZ»

Основною класифікацією фразеологізмів є структурно-семантична класифікація. Дана класифікація розроблена з урахуванням особливостей смислового значення, що виникає в процесі взаємодії сполучуваності, структури і семантичної трансформації компонентного складу фразеологізму. За структурною ознакою фразеологічні одиниці поділяються на словосполучення, предикативні сполучення, речення.

За смисловим значенням розрізняють:

1. Фразеологічні єдності, наприклад:

- 1) j-m ins Herz sehen — подивитися в серце;
- 2) j-n ans Herz drücken — притискати до серця;
- 3) mit Herz und Hand — всією душею, всім серцем.

2. Фразеологічні вирази, наприклад:

- 1) Was vom Herzen kommt, geht zu Herzen — що від серця сказано, до серця доходить;

Важливо зауважити, що до фразеологічних виразів перших двох груп відносяться також одиниці, висхідні по своїй етимології до давньогрецької міфології, Біблії, художньої та публіцистичної літератури, традиційно іменовані «крилатими словами» або «ідіомами». Наприклад:

- 1) sein Herz verhärten — озлобити його серце (з Біблії);

2) Große Gedanken und ein reines Herz, das ists, was wir uns von Gott erbitten sollten — Великі помисли і чисте серце, це те, що ми повинні просити у Бога.

3. Фразеологічні сполучення термінологічного і нетермінологічного характеру, наприклад:

- 1) Tränendes Herz — плач серця;

- 2) ein goldenes Herz — золоте серце.

Аналіз корпусу німецьких фразеологізмів з соматичним компонентом «серце» показав, що соматизм «серце» виступає ядерним компонентом багатьох метафор, а саме «серце як вмістилище душі і емоцій» і «серце як центр моральних якостей». Примітно, що в рамках когнітивного підходу метафора є не просто засобом художньої виразності, тобто виключно мовним явищем, а однією з форм мислення, оскільки вона виконує когнітивну функцію, тобто сприяє процесу пізнання.

Таким чином, в німецькій мові соматизм «серце» займає особливе положення і є досить продуктивним в процесі створення метафоричного перенесення, внаслідок чого було утворено багато фразеологізмів:

- 1) Das Herz fiel ihm in die Nosen — у нього серце впало в штани;

- 2) Sich eine Last vom Herzen wälzen — скинути вантаж з серця.

На основі виявлених семантичних особливостей німецьких фразеологізмів з соматичним компонентом «серце» була розроблена класифікація, в якій фразеологічні одиниці розподілені на групи за тематичним параметром:

1. Фразеологічні одиниці, що характеризують емоційний світ людини, а саме її почуття, емоції і настрої :

а) хвилювання, занепокоєння, тривога / полегшення, заспокоєння, наприклад:

- 1) j-m geht das Herz auf — приходиться в хвилювання;

б) радість, захоплення/біль, страждання, відчай, сум, наприклад:

1) Das Herz hüpfte j-m vor Freude (Begeisterung) — у когось серце стрибає в грудях від радості (від захвату)

в) співчуття / байдужість, черствість, наприклад:

J-m dreht sich das Herz im Leibe um:

- 1) у когось серце, душа перевертається (при вигляді чогось неприємного, важкого);

- 2) у когось серце стискається (від співчуття);

г) сердечність, душевна щедрість / ненависть, лють, злість, образа:

- 1) ein Herz und ein Beutel sein - ділитися всім;

д) сором, совість / бездушність, нахабство:

- 1) sich bis in sein Herz hinein schämen - соромитися до самого серця;

е) прихильність, закоханість, обожнювання, любов / антипатія, розставання, наприклад:

- 1) jn (etw.) ins Herz schließen — покласти в серце;

з) відвертість / недовіра:

1) j-m sein Herz aufschließen — відкрити своє серце, говорити про свої думки і почуття відкрито;

2. Фразеологічні одиниці, що описують моральний стан людини, а саме основні риси характеру та особисті якості, наприклад:

а) доброта, чуйність, турбота про інших, уважність, наприклад:

1) ein goldenes Herz haben — золоте серце;

б) злість, жорстокість, черствість, наприклад:

1) Ein Herz aus Stein haben — мати кам'яне серце.

3. Фразеологічні одиниці, що характеризують суспільну поведінку людини, наприклад:

а) спосіб дії:

1) mit halbem Herzen — з половиною серця;

б) відношення до справи (роботи), наприклад:

1) jemandes Herz gehört einer Sache — віддатися з усією пристрасстю справі.

в) різні дії і вчинки:

1) j-m Herz machen — підбадьорювати когось;

У найбільшій кількості представлені фразеологічні єдності і вирази, навпаки, фразеологічні сполучення зустрічаються досить рідко. Загалом можна зробити висновок про те, що базові шари компонента «серце» німецьких фразеологічних одиниць збігаються з аналогічним значенням в українській мові. Однак разом з тим є деякі розбіжності в інтерпретаційному полі даного компонента, що пояснюється національно-специфічними особливостями сприйняття мовної картини світу.

Список використаної літератури

1. Burger H. Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. 2. überarbeitete Auflage. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2003. 214 S.
2. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. – Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1982. 250 S.
3. Schemann H. Deutsche Idiomatik. Wörterbuch der deutschen Idiomatik im Kontext. Berlin / Boston, 2011. 1040 S.
4. Аллаярова Р. Р. Национально-специфические элементы семантики немецких фразеологизмов. Сб. Научных трудов МГПИИЯ им. М. Горького. Вып. 232. 1984. С. 66–79.
5. Баран Я. А. Основні питання загальної та німецької фразеології. Львів : Вища школа, 1980. 156 с.
6. Бондаренко Т. Концепт «серце» в англійській та українській фразеології. Прийоми перекладу. К., 2013. URL: <http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/pages/view/378>.

Науковий керівник: старший викладач Левицька Л. А.